

Zápis ze zasedání Výboru pro podporu osob s omezenou schopností právně jednat

Datum: 25.11.2025

Poradu řídila: Camille Latimier (SPMP ČR)

Přítomni: JUDr. Štefan Čulík (MPSV), Mgr. Blanka Espinoza (ÚV ČR), Mgr. Jana Kolářková Zapletalová (JA, online), JUDr. Pavel Kotrady (Okresní soud ve Vsetíně, online), JUDr. Pavel Ptáčník (ÚV ČR), Mgr. Aneta Redlichová (MSp, online), Mgr. Terezie Pemová – host (JA, online), Mgr. Barbora Brozová Rittichová – host (MSp), Mgr. Zuzana Durajová (KVOP) – host, Mgr. Štěpán Klásek (MV) – host, Mgr. Bc. Miroslav Kršiak – host (MZd), PhDr. Filip Novotný LL.M. – host (MPSV, online), Mgr. Kateřina Smolíková – host (SPMP ČR).

Přítomných bylo 6 z 12 členů.

Program jednání:

1. Přivítání účastníků a hostů.
2. Aktuální témata v oblasti podpory osob s omezenou schopností právně jednat.
3. Sociální pracovníci na soudech a hodnocení potřeby podpory při právním jednání.
4. Výzkum využívání opatrovnictví a alternativ k omezení svéprávnosti v ČR.
5. Návrhy národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2026–2030 v oblasti opatrovnictví a alternativ k omezení svéprávnosti (čl. 12 Úmluvy).
6. Oslovení nových ministrů – gestorství opatrovnictví (veřejného a soukromého) a dalších opatření.
7. Informace o implementaci rozsudku ESLP Krpelík proti České republice – opatření pro přístup ke spravedlnosti osob s mentálním a psychosociálním postižením podle čl. 13 Úmluvy.
8. Stanovení dalších kroků, úkolů a termínu dalšího zasedání.

1. Přivítání účastníků a hostů.

Jednání zahájila předsedkyně výboru Camille Latimier. Přivítala všechny účastníky, stručně představila program a nastínila hlavní témata, která budou v této oblasti v nadcházejícím období důležitá.

Poté uvedla paní Terezii Pemovou, metodičku Justiční akademie pro oblast soudních sociálních pracovníků, a přivítala také nového hosta z Odboru zdravotní péče Ministerstva zdravotnictví, Miroslava Kršiaka, který se bude na práci výboru dále podílet jako člen.

2. Aktuální témata v oblasti podpory osob s omezenou schopností právně jednat.

Zuzana Durajová informovala o návrhu Veřejného ochránce práv na zrušení části advokátního tarifu, která snižuje odměnu soudem ustanoveným procesním opatrovníkům, pokud nejsou zmocněni na základě plné moci. Uvedla, že tato právní úprava dopadá zejména na zranitelné osoby a v praxi vede často k odměně nižší než poloviční. Obdobné ustanovení již v minulosti zrušil Ústavní soud, avšak Ministerstvo spravedlnosti jej následně znovu přijalo. To má za následek nejednotnou soudní praxi.

Dále informovala o uskutečnění kulatého stolu k detenční problematice, jehož výstupy by mohly přinést návrhy ke zlepšení současné praxe.

Barbora Brozová Rittichová upozornila na konání Světového kongresu o svéprávnosti v Amsterdamu (8.–10. 7. 2026)¹, který se zaměří na komparaci právních úprav, příklady dobré praxe a aktuální výzkumné poznatky. Konference zároveň představuje příležitost sdílet zkušenosti a získat inspiraci pro legislativní změny.

V diskusi zazněla také informace o nedávném usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2025, sp. zn. 24 Cdo 964/2025, které se zabývá možností využít institut opatrovníka podle § 465 občanského zákoníku i v případech, kdy osoba není omezena ve svéprávnosti. Toto stanovisko může podpořit širší využívání daného institutu v praxi.

3. Sociální pracovníci na soudech a hodnocení potřeby podpory při právním jednání.

V souvislosti s novelou zákona o zvláštních řízeních soudních došlo v posledním období k výraznému nárůstu počtu soudních sociálních pracovníků. Aktuálně působí na 37 okresních soudech, tedy přibližně na polovině těchto soudů v České republice.

Terezie Pemová popsala průběh implementace této pozice, která vznikla v rámci realizovaného projektu. Uvedla, že od ledna 2026 bude možné využít tzv. clearing jako alternativu ke znaleckému posudku, na který by se měli specializovat právě soudní sociální pracovníci, avšak v současné době chybí jak legislativní, tak metodické ukotvení této pozice.

Diskuse se zaměřila zejména na:

- potřebu jasného vymezení kompetencí soudních sociálních pracovníků,
- vzdělávání soudců o možnostech využití clearingů,
- zveřejnění metodiky pro realizaci clearingů,
- zajištění supervize a metodického vedení,
- otázky financování, výběru pracovníků a manažerského řízení soudů.

Výbor se shodl na přípravě dopisu Ministerstvu spravedlnosti, který upozorní na potřebu rychlého nastavení metodik, postupů a jasného právního rámce s cílem upřesnit náplň práce soudních sociálních pracovníků, jejich platových podmínek a standardizace pracovních postupů.

¹ <https://vu.nl/en/events/2026/world-congress-on-adult-capacity-wcac-2026?slug=wcac2026>

4. Výzkum využívání opatrovnictví a alternativ k omezení svéprávnosti v ČR.

Camille Latimier informovala o zahájení výzkumu, který se zaměřuje na důvody nízkého využívání podpůrných opatření v České republice a na celkovou praxi soudů v této oblasti. Cílem výzkumu je lépe porozumět tomu, proč některé soudy podpůrná opatření využívají jen zřídka, a identifikovat faktory, které mohou bránit širšímu uplatnění alternativ k omezení svéprávnosti.

V první fázi bude vybráno několik okresních soudů pro kvalitativní šetření. Výběr má zajistit různé přístupy k rozhodování v této oblasti:

- soud, který má vysoký podíl rozhodnutí využívajících podpůrná opatření,
- soud, který preferuje opatrovnictví bez omezení svéprávnosti,
- soud, kde je naopak častěji rozhodováno o omezení svéprávnosti.

Tato struktura výběru má umožnit hlubší pochopení rozdílů v rozhodovací praxi a poskytnout podklady pro doporučení, jak sjednotit a zlepšit praxi v této oblasti.

5. Návrhy národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2026–2030.

Pavel Ptáčník informoval o průběhu přípravy Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2026–2030. V rámci tvorby proběhlo pět jednání pracovní skupiny a řada separátních schůzek. Návrh národního plánu bude brzy předložen do meziresortního připomínkového řízení.

V diskuzi zazněla potřeba silnější mezioborové spolupráce a zajištění funkční platformy pro dlouhodobé řešení tématu svéprávnosti. Výbor se také většinově shodl, že termíny některých opatření (např. týkající se soudních sociálních pracovníků) by bylo vhodné posunout na dřívější termín a nikoli až rok 2030.

6. Oslovení nových ministrů – gestorství opatrovnictví (veřejného a soukromého) a dalších opatření.

Výbor projednal vhodnost oslovení nových ministrů z důvodu určení gesce opatrovnictví a podpůrných opatření, jelikož novela kompetenčního zákona a dalších souvisejících předpisů, která měla jako gestora pro veřejné opatrovnictví určit MPSV, nebyla přijata. Diskutovalo se o možnostech legislativních změn a o prioritách pro další vládu.

7. Informace o implementaci rozsudku ESLP Krpelík proti České republice – opatření pro přístup ke spravedlnosti osob s mentálním a psychosociálním postižením podle čl. 13 Úmluvy.

Camille Latimier informovala, že Ministerstvo spravedlnosti připravuje komplexní kroky k zajištění přístupu ke spravedlnosti pro osoby s mentálním a psychosociálním postižením, jak vyplývá z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Krpelík proti České republice. Tento rozsudek zdůrazňuje povinnost státu zajistit efektivní ochranu práv osob se zdravotním postižením v trestním řízení a odstranit bariéry, které jim brání v plnohodnotném uplatnění jejich práv.

Podstatou opatření je zvýšení srozumitelnosti a dostupnosti právních informací a posílení individuální podpory. Ministerstvo spravedlnosti připravuje legislativní i metodické změny, které zahrnují:

- Poučení ve snadném čtení – aby osoby s mentálním postižením rozuměly svým právům a povinnostem v trestním řízení.
- Specializovaný dotazník – který pomůže identifikovat konkrétní potřeby jednotlivce a přizpůsobit postupy soudů a orgánů činných v trestním řízení.
- Zavedení role justičního facilitátora – odborníka, který bude poskytovat podporu osobám s postižením při komunikaci se soudy, policií a dalšími institucemi. Tento prvek je zatím ve fázi úvah.

Implementace těchto opatření bude probíhat postupně v horizontu dvou let.

8. Stanovení dalších kroků, úkolů a termínu dalšího zasedání.

Další zasedání se uskuteční na přelomu února a března 2026. Camille Latimier poté poděkovala účastníkům za účast a zasedání ukončila.

V Praze dne 25.11.2025

Zapsala:

Blanka Espinoza

Úřad vlády ČR, Oddělení práv osob se zdravotním postižením